

GELOVEN IN VRIJHEID

Een pleidooi voor godsdienstvrijheid wereldwijd

ChristenUnie

CDA

SGP

**Staatkundig
Gereformeerde
Partij**

Inhoudsopgave

1.	Geloven in vrijheid	2
2.	Aanbevelingen	4
2.1	Geloofsvrijheid als speerpunt in beleid	4
2.2	Arabische regio	4
2.3	Ranglijst	5
2.4	Handelsbeleid	5
2.5	Europese Unie	6
2.6	Kamercommissie Etnische en religieuze minderheden	6

COLOFON

Het manifest 'Geloven in vrijheid: pleidooi voor het bevorderen van godsdienstvrijheid wereldwijd' is op 15 mei 2013 namens Joël Voordewind (ChristenUnie), Kees van der Staaij (SGP) en Pieter Omtzigt (CDA) aangeboden aan Minister Timmermans van Buitenlandse Zaken tijdens het debat over godsdienstvrijheid.

Met dank aan Shamir Ceuleers
Foto cover: Ruben Timman, www.nowords.nl

Geloven in vrijheid

pleidooi voor het bevorderen van godsdienstvrijheid wereldwijd

Deze week kwam het nog even in het nieuws. In Saoedi-Arabië is een man veroordeeld tot zes jaar cel en 300 zweepslagen omdat hij verantwoordelijk werd gehouden voor de bekering van een vrouw tot het christendom¹. Een 'handlanger' kreeg 'slechts' 200 zweepslagen, hij had de vrouw geholpen het land te ontvluchten. Dergelijk nieuws confronteert ons telkens weer met het feit dat godsdienstvrijheid wereldwijd in toenemende mate onder druk staat. Niet voor niets lezen we dan ook in een brief van de vorige minister van Buitenlandse Zaken: "Beperkingen en schendingen van de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging zijn een groeiend probleem. Kennis over hoe deze negatieve tendens te keren met de juiste interventiestrategieën is beperkt²". Opkomen voor mensenrechten, waaronder het bevorderen van de godsdienstvrijheid is daarom sinds jaar en dag één van de speerpunten van het Nederlands buitenland beleid.

Niet alleen staat de godsdienstvrijheid wereldwijd onder druk; in vrijwel alle landen waar dit grondrecht wordt aangetast, is sprake van ernstige christenvervolging. Dit blijkt onder meer uit de jaarrapportage van de United States Commission on International Religious Freedom (USCIRF)³. Er zijn vijftien landen die door de commissie zijn aangemerkt als behorende tot de categorie landen waarin de godsdienstvrijheid het meest wordt beperkt. In deze landen is er sprake van 'systematische, structurele en verregaande schendingen' van rechten van religieuze gemeenschappen⁴. Deze vijftien landen zijn ook terug te vinden op de Ranglijst Christenvervolging 2013 van Open Doors⁵ terwijl er zelfs tien in de top 20 staan. Hetzelfde blijkt uit onderzoek van het Pew Research Center. Volgens dit onderzoek leeft driekwart van de wereldbevolking in een land waarin de vrijheid van godsdienst wordt beperkt⁶. Ofschoon er bepaald geen reden is vervolging van godsdienstige groeperingen als de Bahai in Iran of moslims in Birma te bagatelliseren, is dit is een indicatie dat vrijwel overal waar de godsdienstvrijheid ernstig wordt beperkt meer in het bijzonder sprake is van christenvervolging.

Belangrijk daarbij is te beseffen dat waar de godsdienstvrijheid wordt beperkt, vrijwel altijd tevens sprake is van schending van tal van andere fundamentele mensenrechten, zoals de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en vergadering, de persvrijheid en zeker ook politieke vrijheden. Zoals opkomen voor

---

¹ 'Zweepslagen en cel voor bekering', NOS Nieuws, 13 mei 2013: <http://nos.nl/artikel/506250-zweepslagen-en-cel-voor-bekering.html>

² Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, Evaluatie Pilot Godsdienstvrijheid, Kamerstuk 32735 Nr. 49, 16 maart 2012.

³ United States Commission on International Religious Freedom, Annual Report 2013. Verschenen medio april 2013. Zie: [http://www.uscirf.gov/images/2013%20USCIRF%20Annual%20Report%20\(2\).pdf](http://www.uscirf.gov/images/2013%20USCIRF%20Annual%20Report%20(2).pdf) &

⁴ Volgens de Amerikaanse International Religious Freedom Act behoren tot deze deze systematische, structurele en verregaande schendingen onder meer "torture, prolonged detention without charges, dissappearances, or other flagrant denials of the right to life, liberty, or the security of persons". Zie: Section 3: Article 11 International Religious Freedom Act, <http://www.state.gov/documents/organization/2297.pdf>.

⁵ Het gaat om Noord Korea (1), Saoedi-Arabië (2), Irak (4), Iran (8), Eritrea (10), Soedan (12), Nigeria (13), Pakistan (14), Oezbekistan (16), Turkmenistan (19), Vietnam (21), Egypte (25), Birma (32), China (37), Tadzjikistan (44). De Open Doors ranking 2013 staat tussen haakjes.

⁶ Rising Tide of Restrictions on Religion, The Pew Forum on Religion & Public Life: PewResearchCenter, September 2012, p. 7.

mensenrechten daarom niet op een goede en geloofwaardige wijze kan plaatsvinden zonder daarin nadrukkelijk het opkomen voor de godsdienstvrijheid mee te nemen, zo dient aandacht voor godsdienstvrijheid en christenvervolging in het bijzonder hand in hand te gaan met het ijveren voor die bredere mensenrechtenagenda.

Onder de schending van de godsdienstvrijheid lijden velen. Niet alleen christenen hebben te maken met geloofsvervolging. Dat geldt alleen al in China voor de Boeddhistische Tibetanen, de islamitische Oeigoeren en ook aanhangers van de Falun Gong. Dat er in toenemende mate sprake is van een religieuze zuivering van moslims in Birma komt ook steeds vaker in het nieuws⁷. De blasfemiewetgeving in Pakistan wordt tegen christenen gebruikt maar wordt vooral ook tussen moslims onderling gebezigd als een instrument om vetes uit te vechten. Tegen deze achtergrond halen wij met instemming de opmerking van de (huidige) Minister van Buitenlandse Zaken aan wanneer hij benadrukt “dat mensenrechten overal, voor iedereen en altijd gelden”.

Dat neemt niet weg dat van vervolging nu eenmaal altijd specifieke groepen het slachtoffer zijn. En als het gaat om slachtoffers van schendingen van de godsdienstvrijheid, zijn dat gegeven de politieke verhoudingen in de wereld, in niet geringe mate christenen.

Dat vervolging en schendingen van de godsdienstvrijheid specifieke groepen treft, maakt het ijveren voor dit mensenrecht in de internationale verhoudingen bepaald niet gemakkelijker. Eenzijdige nadruk op de steun aan – bijvoorbeeld - christelijke gemeenschappen kan soms averechts werken. Dit komt omdat dit soms het beeld versterkt dat christenen ‘handlangers van het westen’ zouden zijn. Of zoals Minister Timmermans schreef over de controversiële blasfemiewetgeving in Pakistan: “Zichtbare buitenlandse aandacht voor deze wetgeving wordt door bepaalde fundamentalistische groeperingen en partijen uitgelegd als ongewenste inmenging in de binnenlandse aangelegenheden⁸”. Het is vanwege deze vrees dat één van de bevindingen van de evaluatie pilot godsdienstvrijheid is dat in “sommige gevallen stille diplomatie, een discrete aanpak (...) en behoedzaam interveniëren⁹” raadzaam is.

Waar soms behoedzaamheid gewenst is verdient op andere momenten een openlijke, krachtige aanpak de voorkeur. In verschillende situaties heeft specifieke aandacht er juist aan bijgedragen dat executies niet zijn doorgedaan en gevangenen zijn vrijgelaten. Dit was bijvoorbeeld het geval bij de Iraans-Nederlandse voorganger Abrahamian. Er zal dus altijd per land en per specifieke situatie een zorgvuldige afweging gemaakt moeten worden of de weg van publieke druk of juist stille diplomatie de voorkeur verdient.

---

⁷ Zie bijvoorbeeld ook de schriftelijke vragen van de leden Voordewind (ChristenUnie) en Van der Staaij (SGP) over de verslechterde positie van moslims in Birma, 12 november 2012.

⁸ Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, Schriftelijke reactie op de aanbevelingen van het rapport ‘Macht van de straat naar de straat: Pakistaanse christenen steeds verder in verdrukking’ van het lid Voordewind (ChristenUnie), 21 november 2012.

⁹ Zie voetnoot 4, p.2

Aanbevelingen:

1. Geloofsvrijheid als speerpunt in beleid

Opkomen voor mensenrechten, waaronder de godsdienstvrijheid, stond prominent in het beleidsprogramma van het kabinet Balkenende IV. Ook voor het Kabinet Rutte-1 was het bevorderen van de godsdienstvrijheid één van de speerpunten van het buitenlands beleid. Het wachten is op de mensenrechtennotitie van de huidige Minister van Buitenlandse Zaken. Het is vanzelfsprekend dat Nederland zich in de volle breedte inzet voor de universele mensenrechten maar gezien de toename van deze wereldwijde problematiek dient deze brede inzet, als eerder gesteld, hand in hand te gaan met specifieke aandacht voor de godsdienstvrijheid. Het bevorderen van dit mensenrecht wereldwijd moet daarom een speerpunt blijven van dit kabinet. In sommige gevallen werkt het inderdaad averechts om publiekelijk steun te geven aan bepaalde minderheden verdient de weg van stille diplomatie de voorkeur.

- Richt het Nederlandse buitenlandbeleid aangaande godsdienstvrijheid allereerst op het recht om van geloofsovertuiging te veranderen conform Artikel 18 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- Geef de pilot godsdienstvrijheid vaste vorm en breidt deze pilot uit. Dit kan bijvoorbeeld door concrete projecten waarbij de godsdienstvrijheid wordt bevorderd en/of slachtoffers worden geholpen. Denk onder andere ook aan het bieden van lokale (nood)opvang, toerusten/vergroten van juridische kennis over het bevorderen van geloofsvrijheid aan lokale mensenrechtenactivisten.

2. Arabische Regio

De laatste jaren hebben verschillende Arabische landen belangrijke ontwikkelingen ondergaan. In veel van deze landen was zeker in aanvang sprake van een legitieme roep om meer democratie en mensenrechten. Ook geslaagde omwentelingen zijn de mensenrechten en in het bijzonder de godsdienstvrijheid echter niet altijd ten goede gekomen.

Momenteel bevindt Syrië zich nog altijd in een verschrikkelijke burgeroorlog. Anno 2013 kunnen we ten aanzien van een aantal andere landen voorzichtig concluderen dat niet zelden radicale islamitische groeperingen veel invloed hebben gewonnen. Een land als Egypte staat daar symbool voor. Er zijn verkiezingen geweest die relatief vreedzaam zijn verlopen maar zijn gewonnen door de Moslimbroederschap, waaraan de terroristische organisatie Hamas nauw verwant is. Een andere winnaar bestaat uit de groepering van de nog extremere Salafisten. De gevolgen zijn duidelijk merkbaar. Geweld en discriminatie tegenover de christelijke minderheid (en moslims van andere richtingen) zijn explosief gestegen en de rechten van vrouwen wordt in ernstige mate getornd. Daders worden zelden tot nooit berecht en daardoor heerst de straffeloosheid. Tot nu toe heeft het kabinet nog geen conclusies willen trekken terwijl er nog altijd sprake is van steun aan Egypte.

Wij achten een herbezinning geboden van het buitenlands beleid ten opzichte van landen als Egypte. Hierbij moet onverkort worden vastgehouden aan het principe *'more for more, less for less'* waarbij landen slechts beloofd worden indien er concrete stappen in de goede richting worden gezet. Op dit moment is hiervan

absoluut geen sprake. Nederland heeft niet aangedrongen op het stopzetten van steun en is zelfs de wapenhandel met Egypte hervat.

- Hanteer wederom het principe van *'more for more, less for less'*, wanneer er geen stappen in goede richting worden gezet of er juist sprake is van achteruitgang dienen hier ook consequenties aan verbonden te worden. Bijvoorbeeld wanneer het gaat over financiële steun en wapenhandel met dergelijke landen.
- Wanneer het land in kwestie zelf niet overgaat tot adequate vervolging van daders van aanslagen specifiek gericht tegen (religieuze) minderheden, moet Nederland binnen de EU en de Verenigde Naties aandringen op onafhankelijke onderzoeken om zodoende een einde te maken aan de straffeloosheid.

3. Ranglijst

Nederland dient, al dan niet in samenspraak met andere geestverwante landen elk jaar een ranglijst te publiceren van de landen waarin de godsdienstvrijheid het meest geschonden wordt. Deze ranglijst dient vooral om concrete beleidsacties te formuleren om de godsdienstvrijheid daar te bevorderen. Hierbij is het goed om te streven naar samenwerking met of zelfs aansluiting bij, de bevindingen van de United States Commission on International Religious Freedom, Open Doors en andere instanties. Het is belangrijk dat meer stroomlijning plaatsvindt van alle beschikbare informatie en rapporten op overheidsniveau zodat er ook op internationaal niveau meer samenwerking is om de godsdienstvrijheid te bevorderen.

- Hanteer bij voorkeur in samenspraak met andere landen jaarlijks een ranglijst van landen waarin geloofsvrijheid het meest wordt beperkt. Stroomlijn hiermee internationale acties/sancties ter bevordering van de godsdienstvrijheid.
- Maak jaarlijks ruimte op de agenda van de Tweede Kamer voor een debat mede naar aanleiding van deze ranglijst. De Kamer kan het beleid ten opzichte van de grootste schenders van de godsdienstvrijheid bespreken met de Minister van Buitenlandse Zaken.

4. Handelsbeleid:

De houding van Nederland ten opzichte van landen waar grove schendingen van de mensenrechten plaatsvinden is niet altijd even geloofwaardig. Terwijl nadrukkelijk gesproken wordt over het oormerken van bepaalde Israëliische producten, wordt zelden gesproken over Nederlandse handelsrelaties met landen als Saoedi-Arabië waar vrijwel alle fundamentele mensenrechten, waaronder godsdienstvrijheid, massaal met voeten worden getreden. Op afvalligheid staat de doodstraf, vrouwen zijn minderwaardig aan mannen en politieke tegenstand wordt niet geduld. Natuurlijk is Nederland bij uitstek een handelsnatie en daarmee afhankelijk van wereldwijde handel. Het evenwicht tussen de dominee en de koopman is daarbij vooral voor Nederland moeilijk. De nadrukkelijke steun van Nederland aan de roep om meer democratie en mensenrechten in landen als Egypte en Tunesië vallen ook daarom moeilijk te rijmen met het beleid van Nederland ten opzichte van landen als Saoedi-Arabië.

- Voorkom dat het handelsbeleid van Nederland op gespannen voet staat met het mensenrechtenbeleid. Nederland moet geen actief handelsbeleid voeren, met landen die op grove wijze rechten, waaronder de godsdienstvrijheid, schenden die onder de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zijn gewaarborgd. Voor deze landen worden bijvoorbeeld geen handelsmissies meer gefaciliteerd.,

5. Europese Unie

“In EU-verband en met andere *like-minded* landen zoals de VS en Canada zullen de resultaten gedeeld worden¹⁰”. Dat is één van de bevindingen van de pilot godsdienstvrijheid. Hier liggen voor Nederland grote kansen. De EU Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid zou zich meer moeten toespitsen op de wereldwijde toename van geloofsvervolgung. Nederland kan hier nadrukkelijk op aandringen. Binnen de Europese Unie en samen met andere landen kan Nederland het initiatief nemen om landen binnen organen van de Verenigde Naties te weren die zich schuldig maken aan flagrante schending van de mensenrechten.

- Bevorder de actieve betrokkenheid van de Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid van de Europese Unie bij het tegengaan van de wereldwijde toename van geloofsvervolgung. Nederland moet hier nadrukkelijk op aandringen en hiervoor steun zoeken bij andere EU-landen.
- Zoek steun binnen de Europese Unie en andere landen om binnen de organen van de Verenigde Naties die zich bezig houden met mensenrechten en godsdienstvrijheid, landen te weren die bekend staan als flagrante schenders van mensenrechten, waaronder de godsdienstvrijheid. Hier kan de eerder genoemde ranglijst een belangrijk instrument vormen.
- Binnen de verschillende EU-associatieverdragen moet de mensenrechtenclausule ook op passende wijze gehanteerd worden. De mensenrechtenclausules staan weliswaar in de verdragen maar worden in praktijk te weinig gebruikt. Hier kan men concreet invulling aan geven door trainingen aan advocaten, rechters en het politiekader om zodoende de kennis over de mensenrechten en de godsdienstvrijheid te vergroten. Stimuleer daarnaast bijvoorbeeld opleidingen voor studenten en bestaande uitwisselingsprogramma's en zorg dat daar nadrukkelijk aandacht gegeven wordt aan mensenrechten in lijn met de receptorbenadering.

6. Kamercommissie Etnische en religieuze minderheden:

De Vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken spreekt geregeld met de Minister van Buitenlandse Zaken over buitenlandse aangelegenheden, bijvoorbeeld in het regulier terugkerende algemeen overleg over de Raad Buitenlandse Zaken. In deze debatten is niet altijd voldoende ruimte om schendingen van de godsdienstvrijheid de aandacht te geven die nodig is. Op ad hoc basis, bijvoorbeeld na een groot

---

¹⁰ *Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken, Evaluatie Pilot Godsdienstvrijheid, Kamerstuk 32735 Nr. 49, 16 maart 2012, p. 5*

geweldsincident, wordt er weliswaar met enige regelmaat een (plenair) debat ingepland maar van structurele aandacht is geen sprake. Wij stellen daarom voor dat een aparte Kamercommissie voor etnische en religieuze minderheden in het leven wordt geroepen. Zodoende kan op regelmatige basis met de minister over (wereldwijde) geloofsvervolgung gesproken worden. Binnen het Europees Parlement hebben de fracties van de SP en de ChristenUnie een soortgelijk initiatief gelanceerd wat ook in het Nederlandse parlement navolging verdient¹¹.

- De Tweede Kamer moet in navolging van het initiatief binnen het Europees Parlement een aparte commissie creëren waarin structureel aandacht wordt gegeven aan de vervolging van etnische en religieuze minderheden.

---

¹¹ Zie ook 'Europese Unie moet controleren op godsdienstvrijheid, 18 december 2012:
http://www.refdag.nl/nieuws/buitenland/europese_unie_moet_controleren_op_godsdienstvrijheid_1_700329